

Trajnostne navade študentov in izvajanje trajnostnih ukrepov na članicah Univerze v Ljubljani

Resor za študijsko problematiko

Hana Lupinc Korošec

november 2025 — januar 2026

Kazalo

1. Uvod
2. Trajnostne navade študentov srednjeevropskih univerz
3. Trajnostna naravnost srednjeevropskih univerz
4. Trajnostna naravnost Univerze v Ljubljani
5. Strategija trajnosti UL in izvajani ukrepi
6. Raziskovalni del
7. Zaključek

1. Uvod

Trajnostni razvoj je v preteklem desetletju začel pot preseganja normativnega ideala in postal vse pomembnejši okvir razumevanja vloge univerz v sodobni družbi. Pri slednjem vse pomembnejšo vlogo nosijo visokošolske institucije, ki kot izobraževalne in raziskovalne ustanove predajajo znanje in vrednote prihodnjim generacijam, obenem pa s svojim upravljanjem infrastrukture in odnosom do skupnosti vplivajo na širše okolje in družbo.

Bistveno vprašanje, ki se poraja je, ali je trajnost že presegla raven strateških dokumentov in trajnostnih zavez Univerz in tako postala del vsakodnevnih praks študentov, ali zaveze ostajajo zgolj mrtva črka na papirju. Ključna ostaja vloga študentov, ki so sami pogosto nosilci trajnostnih pobud; študentove trajnostne navade pa so obenem odraz prizadevanja institucije za krepitev trajnostnega razvoja.

Raziskava izhaja iz razumevanja trajnosti kot širšega koncepta, ki združuje okoljsko, družbeno in ekonomsko dimenzijo trajnosti, in se osredotoča na analizo trajnostnih navad študentov in izvajanja trajnostnih ukrepov na članicah Univerze v Ljubljani. Namen raziskave je osvetliti razkorak med poznavanjem koncepta trajnosti, njegovim poglobljenim razumevanjem ter konkretnimi ravnanji v vsakdanjem univerzitetnem okolju ter s tem prispevati k razmisleku o nadaljnjih sistemskih izboljšavah.

2. Trajnostne navade študentov srednjeevropskih univerz

Raziskave s področja trajnosti ugotavljajo, da obstaja razkorak med splošno izpostavljenostjo konceptu trajnosti in poglobljenim razumevanjem trajnosti. Tako raziskava *College Students Perceptions of Sustainability: A Regional Survey* ugotavlja, da je večina študentov že slišala za pojem trajnosti, vendar jih le 18,2% meni, da so o temi poučeni dobro ali zelo dobro. Prav tako iz predhodnih raziskav izhaja, da imajo študentje pozitiven odnos do trajnosti, a se slednji ne odraža na njihovih vsakodnevnih navadah, kar nakazuje

na tako imenovani *attitude-behavior gap*, ko ob povečanih osebnih stroških posamezniki zanemarijo trajnostne navade. Raziskave prav tako opozarjajo, da študentje pogosto sploh ne vedo, da uporabljajo trajnostno rešitev in da sama ozelenitev infrastrukture brez dodatnega ozaveščanja ne vodi v spremembo individualnih navad.¹ Nadalje iz raziskave o trajnostnih navadah srednjeevropskih univerz izhaja, da so študentje pogosto nosilci trajnostnih pobud, a da se slednje pogosto ne uresničijo popolnoma, ostanejo brez dolgoročne institucionalne podpore in v domeni angažmaja posameznikov.² Prav tako vsebine s področja trajnosti ostajajo del izbirnega ali obštudijskega izobraževanja, koncept trajnosti pa ni sistematično vključen v vse študijske programe. Raziskava *College Students Perception of Sustainability: A Regional Survey* ugotavlja, da več kot 70% študentov ni obiskovalo predmeta s področja trajnosti.³

3. Trajnostna naravnost srednjeevropskih univerz

Predhodno izvedene raziskave zaključujejo, da večina univerz sprejema strateške dokumente, ob upoštevanju nacionalnih in evropskih zavez ter sklicevanju na SDG, pri čemer pa je trajnost pogosto obravnavana parcialno in ločeno od osrednjega upravljanja.⁴ Raziskava European University Association (v nadaljevanju: EUA) potrjuje, da je trajnost redko vključena v osrednjo institucionalno strategijo in je pogostejše prepuščena posameznim članicam.⁵ Nadalje je trajnost v postsocialističnem prostoru pogosto izenačena zgolj z okoljsko zaščito, pri čemer se pozablja na tridimenzionalnost koncepta in njegovo ekonomsko-socialno dimenzijo. Iz raziskav izhaja, da srednjeevropske univerze trajnost povezujejo s tretjim poslanstvom, sodelovanjem z lokalnimi skupnostmi in zgledom za druge institucije, vendar ob pomanjkanju nacionalnih spodbud in šibki sistemski podpori slednje pogosto ostane mrtva črka na papirju. Manjšina v raziskavo vključenih univerz ima jasne kazalnike, časovno opredeljene cilje in redno trajnostno poročanje, saj se pogosto soočajo s pomanjkanjem kadrov, finančnimi omejitvami in zmanjšano vlogo vodstva. Omenjene raziskave ugotavljajo, da je trajnost pogosto prisotna kot koncept, ki ostaja normativni ideal, a se na vsakodnevni ravni ne odraža v sistemu in vsakodnevni navadah študentov in univerze.

4. Trajnostna naravnost Univerze v Ljubljani

Univerza v Ljubljani sledi smernicam za trajnostno preobrazbo visokega šolstva in načelom trajnostnega razvoja, ki se nanaša na delovanje v smeri zmanjšanja neenakosti; spodbujanja trajnostne, vključujoče in pravične gospodarske rasti ter trajnostnega upravljanja naravnih virov in ekosistemov. Univerza zavzema stališče, da je za doseganje trajnostnega razvoja ključna usmerjenost v iskanje in vzdrževanje ravnovesja med tremi soodvisnimi dimenzijami - tj. okoljsko, družbeno in ekonomsko, ki so bistvene za blaginjo posameznikov in družb. Univerza si prizadeva za pospeševanje aktivnosti na področju odkrivanja in

¹ Jeong, M.M., Jung, Y. and Koo, D.D. (2015) College Students' Perceptions of Sustainability: A Regional Survey. Journal of Building Construction and Planning Research, 3, 209-220. URL: <http://dx.doi.org/10.4236/jbcpr.2015.34021>.

² Dlouha, J., Glavič, P. and Barton, A. (2015) Higher Education in Central European Countries - Critical factors for sustainability transition. Journal of Cleaner Production, 151, 670-684. URL: <http://dx.doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.08.022>.

³ Jeong, M.M., Jung, Y. and Koo, D.D. (2015) College Students' Perceptions of Sustainability: A Regional Survey. Journal of Building Construction and Planning Research, 3, 209-220. URL: <http://dx.doi.org/10.4236/jbcpr.2015.34021>.

⁴ Dlouha, J., Glavič, P. and Barton, A. (2015) Higher Education in Central European Countries - Critical factors for sustainability transition. Journal of Cleaner Production, 151, 670-684. URL: <http://dx.doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.08.022>.

⁵ EUA survey on sustainability and greening at higher education institutions. URL: https://www.eua.eu/images/greening_survey_2025_V5_edited.pdf.

preizpraševanja s trajnostno preobrazbo povezanih izzivov in njihove večplastnosti; spodbujanju družbenega dialoga o izzvih, povezanih s trajnostnim razvojem, ter spremljanjem in nadgrajevanjem lastnega ravnanja in vpliva na sistemske ter vedenjske spremembe, ki podpirajo trajnostno preobrazbo.⁶ Pri udeleževanju svojih ciljev sledi trem vidikom trajnostnega razvoja, ki jih usklajuje z Agendo za trajnostni razvoj do leta 2030 oziroma globalnimi cilji trajnostnega razvoja (angl. *Sustainable Development Goals*, v nadaljevanju: SDG), upoštevajoč druge nacionalne in nadnacionalne dokumente ter smernice na področju trajnosti.⁷

5. Strategija trajnosti UL in izvajani ukrepi

Univerza v Ljubljani organizira različne pobude na področju trajnostnega razvoja, kot so mednarodna celotedenska konferenca Sustainability Learning and International Settings⁸, projekt Fit4Green⁹, ozelenjevanje avtobusnih nadstrešnic¹⁰, ipd. Prav tako je v okviru Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani organizirana Unescova katedra o izobraževanju učiteljev za trajnostni razvoj, ki je del mednarodnega projekta Transforming Futures: Enhancing Practice for ESD for 2030 through Action Research. Cilj projekta je krepiti zmogljivosti posameznikov in ustanov za preoblikovanje praks v skladu s cilji trajnostnega razvoja, s poudarkom na celostnem institucionalnem pristopu k vzgoji in izobraževanju za trajnosti razvoj (v nadaljevanju: VITR), razvoju trajnostnih kompetenc in ustreznih pedagogik, ter ocenjevanju učenja za trajnostni razvoj.¹¹

Marca 2025 je Senat Univerze v Ljubljani sprejel prvo celostno Strategijo trajnosti UL za obdobje 2025–2030 in z vizijo do 2040, ki temelji na celostnem strateškem pristopu k trajnostnosti na ravni celotne institucije in podpira cilje krovne Strategije UL 2022–2027. Iz slednje izhajajo strateški cilji, ki zajemajo posodobitev študijskih programov, predmetov in obštudijskih aktivnosti; spodbujanje prostovoljstva; družbeno in okoljsko odgovorno ravnanje; vzpostavitev trajnostno naravnane investicijske politike; sodelovanje pri razvoju nacionalnih projektov za trajnostni razvoj družbe in gospodarstva, ipd. Z namenom revizije dosedanjega poslovanja je bila leta 2023 na UL ustanovljena skupina UL ASTRA, ki sledi načelom ciljev trajnostnega razvoja ZN.

Prav tako Univerza sodeluje v različnih partnerskih mrežah (na primer: EUTOPIA, The Guild, EUA, ipd.) in si zavzema za pridobitev različnih certifikatov (na primer: LGBT prijazno okolje, ipd.). Nadalje si pri projektih izgradnje novih kampusov (na primer: UL MF Kampus Vrazov trg in UL VF) zavzema za sledenje

⁶ Trajnostni razvoj na Univerzi v Ljubljani. URL: <https://www.uni-lj.si/univerza/trajnostni-razvoj>.

⁷ Strategija trajnostnosti Univerze v Ljubljani za obdobje 2025-2030. URL: <https://www.uni-lj.si/assets/Sluzba-za-kakovost-in-podporo-strateskemu-upravljanju/Strategije/Strategija-trajnostnosti-UL-2025-2030.pdf>

⁸ Mednarodna konferenca Sustainability Learning in International Settings. URL: <https://www.uni-lj.si/novice/2026-01-19-mednarodna-konferenca-povezala-trajnost-druzbeno-odgovornost-in-stratesko-komuniciranje-v-praksi>.

⁹ Konzorcij projekta Fit for Green (Fit4Green). URL: <https://www.uni-lj.si/novice/2025-11-28-od-ambicij-do-dejanj-projekt-fit4green-predstavlja-smernice-za-trajnostne-sportne-dogodke-ki-jih-sooblikujejo-mladi>.

¹⁰ Ozelenjevanje avtobusnih nadstrešnic. URL: <https://www.uni-lj.si/novice/2025-10-02-univerza-v-ljubljani-z-mol-zdruzila-moci-pri-ozelenjevanju-avtobusnih-nadstresnic>.

¹¹ Prva obletnica Unescove katedre o izobraževanju učiteljev za trajnostni razvoj na Univerzi v Ljubljani in njeni prvi koraki. URL: <https://www.uni-lj.si/novice/2025-09-18-prva-obletnica-unescove-katedre-o-izobrazevanju-uciteljev-za-trajnostni-razvoj-na-univerzi-v-ljubljani-in-njeni-prvi-koraki>.

trajnostnim merilom z načeli certifikata trajnostne gradnje DGNB (o.p. German Sustainable Building Council) in DNSH (o.p. Do No Significant Harm), kar pomeni, da si prizadeva za preprečevanje onesnaževanja, ohranjanja biotske raznovrstnosti in ekosistemov in prehoda na krožno gospodarstvo.

Nadalje, Univerza v Ljubljani si prizadeva za razvoj na področju ukrepov učinkovite rabe energije, soproizvodnje toplote in električne energije ter uporabo obnovljivih virov energije. Skladno z Energetsko strategijo UL je Univerza vzpostavila energetsko knjigovodstvo (EK), ki je namenjeno vnosu in obdelavi računov o mesečnih stroških za energijo in vodo po različnih postavkah ter izdelavo različnih poročil po nivojih stavb, rabi energije, energentov, stroških in emisijah toplogrednih plinov.¹²

V sodelovanju z Biotehniško fakulteto je Univerza pripravila spremembo režima košenj v sezoni rasti travne ruše; ukrepe za krepitev urbane biodiverzitete (na primer: odstranjevanje invazivnih rastlin in cvetočih travnikov); zmanjševanje porabe vode, gnojil in pesticidov in ozaveščanje javnosti, vse z namenom krepitev urbane biodiverzitete.¹³

6. Raziskovalni del

V okviru raziskovalnega dela smo želeli pridobiti vpogled v trajnostne navade študentov in razširjenost trajnostnih praks, ki se izvajajo po članicah Univerze v Ljubljani. Cilj raziskave je bil ugotoviti, kako študentje zaznavajo trajnostne strategije Univerze in članic v vsakdanjem okolju na sedežih članic in kakšen je odnos študentov do trajnostnih ukrepov na sploh, tudi izven univerzitetnega okolja.

Za ta namen smo pripravili anketo z 18 vprašanji, ki je bila namenjena študentom članic Univerze v Ljubljani. Z uporabo ankete smo želeli preveriti razumevanje pojma trajnosti; občutek osebne odgovornosti za trajnostno ravnanje; trajnostne navade; zaznavanje trajnostnih praks po članicah; izvajanje trajnostnih ukrepov skladno s trajnostno strategijo Univerze v Ljubljani ter priporočila in želje študentov na področju trajnosti.

Anketo je rešilo 167 anketirancev, od tega 34 % moškega spola in 66 % ženskega spola. Večina anketirancev obiskuje univerzitetni študijski program I. bolonjske stopnje (46%), 35% obiskuje enoviti magistrski študijski program, 14% anketirancev obiskuje magistrski študijski program II. bolonjske stopnje, preostalih 5% anketirancev pa obiskuje visokošolski strokovni študijski program. Pri izpolnjevanju ankete so sodelovali študentje vseh članic Univerze v Ljubljani, a so bili pri izpolnjevanju ankete najbolj zastopani študentje Pravne fakultete, Fakultete za šport, Fakultete za strojništvo in Veterinarske fakultete.

¹² Energetski koncept Univerze v Ljubljani, mesec januar 2015. URL: <https://www.uni-lj.si/assets/Sluzba-za-kakovost-in-podporo-strateskemu-upravljanju/Energetski+koncept+UL+-+januar+2015-1.pdf>.

¹³ Eler, Usmeritve okolju in naravi prijaznejšega vzdrževanja zelenic v okolici stavb UL. URL: <https://www.uni-lj.si/assets/Sluzba-za-spremljanje-kakovosti-analize-in-porocanje/Usmeritve-okolju-in-naravi-prijaznejsega-vzdrzevanja-zelenic-v-okolici-stavb-UL.pdf>.

Anketiranci ocenjujejo, da dobro poznajo pojem trajnosti in njegove glavne dimenzije, tj. okoljska, družbena in ekonomska trajnost (na lestvici 1–5, kjer je 1 - zelo slabo, 2 - slabo, 3 - niti slabo niti dobro, 4 - dobro, 5 - zelo dobro; povprečje: 3,8).

Večina anketirancev (40%) pogosto poskuša zmanjšati porabo energije in vode v vsakdanjem življenju (npr. ugašanje luči, krajše tuširanje), medtem ko 13% slednjemu sledi le občasno, 10% pa vedno.

Na vprašanje glede občutka osebne odgovornosti za zmanjševanje okoljskega vpliva svojih dejanj je večina odgovorila srednje (na lestvici 1–5, kjer je 1 - nikakor, 2 - malo, 3 - srednje, 4 - veliko in 5 - zelo veliko; povprečje: 3,3).

Večina anketirancev pri nakupnih odločitvah redko (18%) do občasno (22%) upošteva trajnostne kriterije (oznaka lokalno, manj embalaže, trajni material, ipd.) (na lestvici, kjer je 1 - nikoli, 2 - redko, 3 - občasno, 4 - pogosto in 5 - vedno; povprečje: 2,8).

Večina ocenjuje, da je niti pomembno niti nepomembno do pomembno, da univerza nudi izobraževanje o trajnosti v študijskem programu (na lestvici, kjer je 1 - nepomembno, 2 - malo pomembno, 3 - niti pomembno niti nepomembno, 4 - pomembno, 5 - zelo pomembno; povprečje: 3,4).

Anketiranci menijo, da so trajnostne zaveze na njihovi članici slabo do delno vidne in jasne (na lestvici, kjer je 1 - niso vidne, 2 - slabo vidne, 3 - delno vidne, 4 - vidne in 5 - zelo dobro vidne; povprečje: 2,8).

Večina anketirancev (29%) meni, da članica občasno ozavešča študente o trajnostnih temah (e-pošta, dogodki, kampanje, delavnice), medtem ko 17% anketirancev meni, da članica študente obvešča zelo redko, 10% pa da pogosto.

Na vprašanje, ali fakultetno vodstvo podpira uresničevanje trajnostnih ukrepov, 24% anketirancev odgovori z ne vem, pri čemer 2% odgovorita z zelo veliko, 10% veliko, 20% zmerno, 8% malo in 2% sploh ne.

Večina anketirancev meni, da je članica srednje dobro vključila trajnost v svoje vsakodnevne procese (upravljanje z energijo, odpadki, mobilnostjo) (na lestvici, kjer je 1 - zelo slabo, 2 - slabo, 3 - srednje, 4 - dobro in 5 - zelo dobro; povprečje: 3,1).

20% anketirancev meni, da jim članica srednje omogoča sodelovanje pri trajnostnih pobudah (npr. projekti, prostovoljstvo, nagrade in ECTS). Na vprašanje 14% anketirancev odgovori z ne vem, 4% z zelo veliko, 7% z veliko, 14% z malo in 7% s sploh ne.

Na vprašanje glede izvajanja ukrepov za zmanjševanje odpadkov na članici, 89% anketiranih odgovori, da se na članici izvaja ločevanje odpadkov; 14% potrdi zmanjšanje plastike za enkratno uporabo; 11% ponovno uporabo materialov/zbiranje rabljenih materialov; 10% zbiranje bioloških odpadkov in 8% programe ozaveščanja o odpadkih. V kategoriji drugo anketiranci dodajo uporabo tabličnih računalnikov za

zmanjševanje količine papirja, zbiranje baterij in električnih odpadkov in odsotnost brisač za roke na stranišču članice.

Anketiranci na članici opažajo sledeče energetske ali stavbne ukrepe: 52% opaža LED razsvetljavo; 53% senzorje gibanja luči; 28% energetske učinkovite opreme; 15% energetske učinkovite prenove in 7% uporabo obnovljivih virov energije. V kategoriji drugo (15%) anketiranci med drugimi izpostavljajo predvsem ugasnjene luči, kadar ni potrebe po slednjih; sušilce rok namesto papirnatih robčkov in odsotnost gretja.

Na vprašanje glede praks trajnostne mobilnosti, ki so prisotne na članici, anketiranci v 39% opažajo varno kolesarnico; 83% opaža stojala za e-kolesa in kolesa; 22% spodbude za javni prevoz; 14% hibridno/digitalno izvajanje študijskega procesa in 4% ukrepe za zmanjševanje avtomobilskega prometa.

Nadalje anketiranci na članici opažajo naslednje ukrepe za učinkovito rabo vode na članici: 28% opaža varčne pipe ali splakovalnike; 36% programe ozaveščanja o porabi vode; 17% redno vzdrževanje vodnih sistemov, 4% zbiranje deževnice in 14% uporabo rastlin, odpornih na sušo. V kategoriji drugo (29%) so anketiranci najpogosteje izpostavili, da ne opažajo nič od naštetega. Eden izmed odgovorov se nanaša na uporabo sončnih celic na strehi članice.

Na vprašanje glede ukrepov za izboljšanja okoliša članice 45% anketiranih odgovori, da opaža ukrepe za ozelenitev kampusa (drevesa, zelenice); 9% opaža ustvarjanje habitatov za biodiverzitet; 20% zunanja učna okolja, 8% merjenje ogljičnega odtisa in 8% čistilne ali okoljske akcije. V kategoriji drugo (36%) so anketiranci najpogosteje izpostavili, da ne opažajo nič od naštetega.

Anketiranci izpostavljajo, da bi se lahko o trajnostnih praksah in trajnostnem razvoju v samem univerzitetnem okolju več govorilo. Prav tako anketiranci podajajo številne konkretne predloge, kot so:

- namestitev več košev za ločevanje in poudarjanje pomena ločevanja;
- postavitve seta za popravilo koles (npr. osnovno orodje);
- pri sofinanciranju dogodkov v tujini prednostno obravnavanje tistih, ki omogočajo uporabo zelenega prevoza;
- konsistentno izvajanje že trenutno predlaganih ukrepov;
- manj ogrevanja prostorov;
- zmanjševanje uporabe materiala za tiskanje in materiala za makete;
- predlog izvajanja korektur na daljavo ob uporabi tabličnih računalnikov;
- boljša povezanost z javnim potniškim prometom, zlasti kapacitete linije 18 in dodatna postaja Bicikelj v neposredni bližini Biotehniške fakultete, ipd.

7. Zaključek

Izsledki raziskave potrjujejo, da študentje Univerze v Ljubljani koncept trajnosti dobro razumejo in ga prepoznavajo kot pomembnega, a se slednje venomer ne odraža v doslednem sledenju trajnostnim praksam v vsakdanjem študentskem življenju.

Med študenti je prisotno zmerno poznavanje pojma trajnosti in občutek osebne odgovornosti, a se upoštevanje trajnostnih kriterijev pri nakupnih ali transportnih odločitvah, pogosto umakne udobju ali cenovni ugodnosti, kar potrjuje prisotnost razkoraka med odnosom in vedenjem, ki ga izpostavljajo tudi raziskave v regiji.

Tako iz javno objavljenih podatkov Univerze v Ljubljani kot rezultatov ankete je na institucionalni ravni moč zaznati številne trajnostne ukrepe, zlasti na področju ravnanja z odpadki in energetske učinkovitosti. Kljub temu študentje pogosto ocenjujejo, da so trajnostne zaveze članic le delno vidne in da je komunikacija o trajnostnih praksah nezadostna, kar izkazuje potrebo po večji transparentnosti in umestitvi trajnosti v vsakodnevno delovanje članic.

Izziv prihodnjega obdobja ostaja zlasti konsistentno izvajanje zastavljenih ciljev, aktivno vključevanje študentov in spodbujanje njihove zavesti o izvajanju trajnostnih ukrepov ter prenašanje zelenih navad v vsakdan študentskega življenja.